

АНАЛИТИЧКО-ИСТРАЖИВАЧКИ РАД

„ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ И ОЦЈЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА У НАСТАВИ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ, МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА У ОСНОВНИМ ШКОЛАМА – РЕГИЈЕ ПРИЈЕДОР И ДОБОЈ “

Теоријски увод	01
Циљ и задаци истраживања	02
Инструменти истраживања	03
Узорак и вријеме истраживања	04
Структура анкетираних наставника	05
Резултати истраживања и интерпретација добијених података	06
Закључци и препоруке	07
Литература	08
Прилози	09

01 Праћење, вредновање и оцјењивање постигнућа ученика

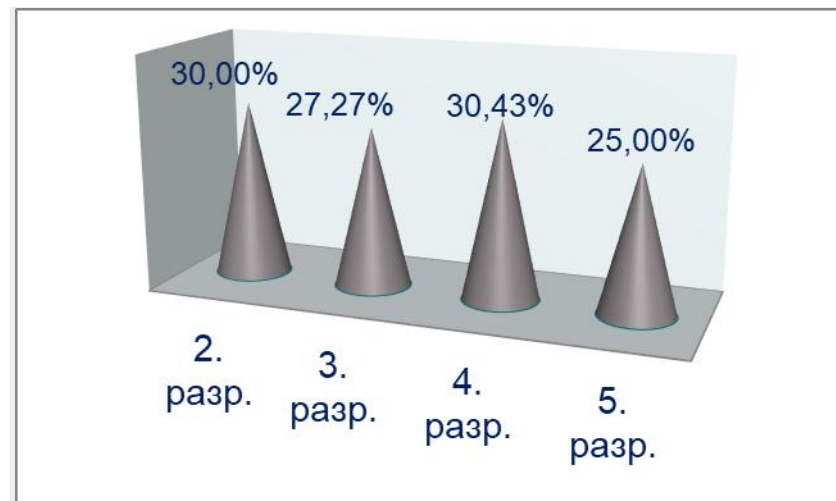
- Одговоран, захтјеван и веома осјетљив сегмент наставничког дјеловања.
- Нарочито одговоран и осјетљив када су у питању постигнућа ученика у настави ЛК, МК и ФВ.

02 Зашто је то тако?

- специфичности наставних предмета,
- индивидуалне способности, могућности и интересовања ученика.

03
04
05
06
07
08
09

Процјена распона знања или умијећа, које покрива номинално иста оцјена, код различитих ученика захтјева посебну пажњу и одговорност наставника у настави ЛК, МК и ФВ.

НАСТАВА ЛК, МК И ФВ ТОКОМ НАСТАВНЕ СЕДМИЦЕ (%)

Праћење

01

- континуирано уочавање и биљежење запажања о мноштву елемената:

02

- развоју интереса, мотивације и способности;

03

- знањима и постигнућима у усвајању садржаја наставног предмета;

04

- односу према раду, постављеним задацима и васпитним вриједностима и

05

- постигнутом нивоу компетенција и исхода дефинисаних наставним планом и програмом.

07

Вредновање

08

- дефинишемо као систематско прикупљање података у процесу учења и постигнутом нивоу компетенција ученика из:

09

- знања, вјештина, способности;

- самосталности и одговорности према раду;

- постављених задатака

- васпитних вриједности.

Провјеравање

- након праћења и вредновања слиједи процјена нивоа знања и постигнућа

Оцјењивање

- Придавање бројчане или описне вриједности резултатима рада

- континуиран поступак

- комплексно познавање ученика

- квалитативна и квантитативна постигнућа

- стално праћење остварења постављених циљева и исхода учења

- подстиче мотивацију за учење

- објективну процјену сопствених постигнућа и постигнућа других ученика

- развија систем вриједности

01 **Васпитно-образовни исходи/ученичка постигнућа** (очекивани исходи или очекивана постигнућа ученика)

- шта ученици треба да знају,
- шта ће бити у стању да учине, али и
- начин на који стечено знање, вјештине, способности, вриједности и ставове могу да покажу.

Значај и важност ученичких постигнућа - са аспекта ученика, наставника и родитеља.

НПП

- јасно дате исходе учења
- конкретни и мјерљиви показатељи уз помоћ којих можемо нумерички оцијенити остварене резултате у складу са захтјевима датим у Правилнику о оцјењивању ученика у основној школи.

Конкретни и мјерљиви показатељи уз помоћ којих нумерички оцјењујемо остварене резултате

01 Дијагностично процјењивање и дефинисање показатеља/индикатора

02

03

04

05

06

07

08

09

- критеријум вредновања и оцјењивања за наставу ЛК, МК, те ФВ представља један од посебно важних задатака - *предпроцјене* о специфичним способностима ученика потребним за остваривање исхода учења наставе ЛК, МК, те ФВ,
- иницијална процјена је основа за разумијевање успјешности претходних фаза поучавања,
- иницијална процјена омогућује наставнику да планира и реализује диференцирано поучавање у наредним фазама поучавања.

Израда критеријума/индикатора/показатеља ученичких постигнућа.

Критеријуми/индикатори успјешности:

- представљају јасно дефинисана очекивања успјешности на различитим нивоима (за различите оцјене),
- индикатори нам служе да ученици разумију шта се од њих очекује, како могу самостално процијенити свој напредак и шта требају урадити да би били успјешнији,
- алатке помоћу којих вреднујемо остварене резултате,
- одређени су садржајем наставног рада,
- помажу код утврђивања успјешности,
- пружају ученицима повратне информације,
- индикатори који нису јасно одређени, подложни су грешкама при оцјењивању,
- јасно формулисани критеријуми/индикатори умањују субјективност оцјењивања.

01

Анализа циљева и исхода у настави **ликовне културе** треба да обухвати:

02

03

04

05

06

07

08

09

- образовни аспект (опажање, посматрање и представљање ликовних појава),
- практични аспект,
- развој естетских критеријума и вриједности,
- као и процјену индивидуалног напретка сваког ученика, у виду развоја способности и склоности за ликовно изражавање.

“Сваки ликовни рад ученика је целина која у себи садржи комплекс способности и особина дјетета, испреплетаних стечених знања и навика, позитивних и негативних утицаја, вољних и емоционалних особина изражених ликовним елементима.” (Јаковљевић, 90.стр).

01

Један од основних задатака наставе **музичке културе** јесте развој музикалности, што је предуслов за усвајање и разумијевање музике.

02

03

04

Предуслови:

05

- музичка компетентност наставника,
- поштовање и познавање психолошких карактеристика дјете на овом узрасту,
- процјена ефикасности наставе – системским праћењем развоја сваког ученика,
- запажање о одсуству музикалности не износити транспарентно,
- уочавање музичких предиспозиција и претходно стеченог музичког искуства даје основу за дијагностиковање нивоа развоја музичких способности.

06

07

08

09

„Провјера нивоа развоја музичких способности помоћи ће наставнику да ефикасније организује наставу:

- избор садржаја,
- наставних метода,
- наставних облика,
- наставних поступака и техника рада и пружања одговарајуће помоћи сваком ученику појединачно“

(Г. Стојановић, 133.стр).

01

02

03

04

05

06

07

08

09

У настави **физичког васпитања** провјеравањем и утврђивањем стања **физичког развоја, физичких способности и напретка ученика**, наставник сагледава резултате систематског вјежбања, те на поуздан начин открива обавезе у циљу унапређивања здравља и психичког развоја дјете.

„Шта провјеравамо у настави физичког васпитања и како?“

Провјеравамо:

- стање здравља,
- физички развој и физичке способности,
- кретне (моторне) способности и држање тијела,
- морално-вољне особине појединца и њихов однос према физичком вјежбању, те
- хигијенске навике.

Узимамо у обзир колико ученик може (моторичке способности), колико зна (моторичке вјештине) и колико хоће (ангажованост, залагање).

01

02

03

04

05

06

07

08

09

Принципи вредновања остварених резултата ученика из ЛК, МК и ФВ:

- вредновање треба да обухвати одређену дисциплину/област/подручје и да обухвати што више елемената,
- праћење и вредновање треба вршити у континуитету,
- вредновање и оцјењивање треба да буде подстицај за рад,
- приликом вредновања уважавати личност ученика,
- вредновање вршити транспарентно и уз образложење,
- оцјена мора бити јасна и разумљива свима.

01

Вођење евиденције о сваком ученику, када су у питању ЛК, МК, те ФВ је неопходно:

02

03

- картон раста и развоја физичких способности,
- картотеке података о музичком напредовању,
- портфолио у виду мапе ликовних радова ученика.

04

05

06

Постојање такве педагошке документације, са подацима о ученицима као и њиховом нивоу и квалитету остварених исхода тј. постигнућа, знатно ће допринијети квалитету, као и самом процесу праћења, вредновања и оцјењивања ученичких постигнућа.

07

08

09

01

02

03

04

05

06

07

08

09

Циљ - испитивање мишљења и ставова наставника разредне наставе везаних за праћење, вредновање и оцјењивање постигнућа ученика у настави ЛК, МК и ФВ, те идентификовање постојећих начина праћења, вредновања и оцјењивања постигнућа ученика у настави наведених наставних предмета, са намјером унапређивања ове области васпитно-образовног рада наставника.

Задаци:

1. Сагледати и утврдити мишљење и ставове наставника разредне наставе о процесу и начинима праћења, вредновања и оцјењивања у настави ЛК, МК и ФВ.
2. Идентификовати постојеће начине праћења, вредновања ученика у настави ЛК, МК и ФВ у одјелењима разредне наставе.
3. Испитати и утврдити које технике и поступке оцјењивања наставници разредне наставе најчешће користе/примијењују у настави ЛК, МК и ФВ.

Израђен је Упитник за наставнике разредне наставе (УРН-2017)

– **Општи подаци** - подаци о наставницима разредне наставе - пол, степен стручне спреме, године укупног радног искуства и радног искуства у просвјети.

– **Први дио** - садржи 11 тврдњи, у виду петостепене скале Ликертовог типа, у оквиру којег су наставници исказивали своје мишљење о праћењу, вредновању и оцјењивању постигнућа ученика у настави ЛК, МК, те ФВ.

– **Други дио** - садржи 15 тврдњи, у виду петостепене скале Ликертовог типа, у оквиру којег су наставници исказивали учесталост одређене активности или појаве у процесу праћења, вредновања и оцјењивања постигнућа ученика у настави ЛК, МК, те ФВ.

– **Трећи дио** - фреквенцију коришћења техника оцјењивања у настави у настави ЛК, МК, те ФВ.

01

02

03

04

05

06

07

08

09

Узорак истраживања је обухватио:

- **770 наставника разредне наставе (из 71 основне школе)** из регија Приједор и Добој
- **69,34%** наставника разредне наставе са обе регије.

01

02

03

04

05

06

07

08

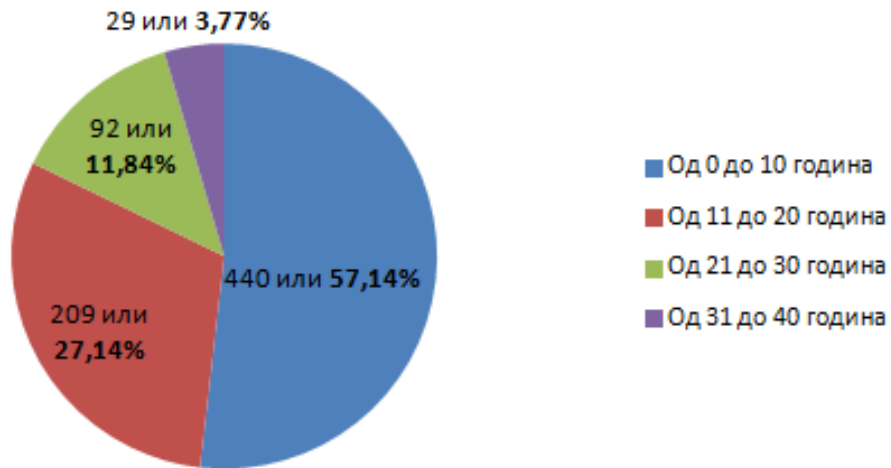
09

<u>Пол</u>	<u>Фреквенција</u>	<u>Проценти</u>
Мушки	86	11,70%
Женски	684	88,83%
<u>Укупно</u>	770	100,0%

<u>Стручна спрема</u>	<u>Фреквенција</u>	<u>Проценти</u>
ССС	7	0,91%
ВШС	94	12,21%
ВСС	646	83,89%
<u>Мастер/магистар</u>	23	2,98%
<u>Укупно</u>	770	100,0

Број наставника према дужини радног искуства у проsvјети

01
02
03
04
05
06
07
08
09

06 РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

06

01
02
03
04
05
06
07
08
09

1. дио- Мишљење наставника о процесу, елементима и значају различитих начина праћења, вредновања и оцјењивања ученика у настави ЛК, МК, те ФВ.

1.	На почетку школске године треба обавезно извршити процјену знања (предзнања) и способности сваког ученика у настави:	1	2	3	4	5
	а) ликовне културе	24 3,12%	57 7,40 %	220 28,57%	271 35,19%	198 25,71%
	б) музичке културе	20 2,63%	43 5,65%	172 22,63%	329 43,29%	196 25,79%
	в) физичког васпитања	22 2,89%	40 5,27%	168 22,13%	308 40,58%	221 29,12%

1 – уопште се не слажем
2 – не слажем се
3 – нити се слажем, нити се не слажем
4 – слажем се
5 – у потпуности се слажем

1. дио- Мишљење наставника о процесу, елементима и значају различитих начина праћења, вредновања и оцјењивања ученика у настави ЛК, МК, те ФВ.

2.	Наставник треба да има дефинисане индикаторе/показатеље успешно остварених исхода учења у настави:	1	2	3	4	5
	а) ликовне културе	7 0,91%	6 0,78 %	64 8,35%	414 54,05%	275 35,9%
	б) музичке културе	4 0,53%	6 0,79%	55 7,27%	411 54,37%	280 37,04%
	в) физичког васпитања	3 0,39%	7 0,92%	55 7,25%	412 54,35%	281 37,07%

1 – уопште се не слажем
2 – не слажем се
3 – нити се слажем, нити се не слажем
4 – слажем се
5 – у потпуности се слажем

1. дио- Мишљење наставника о процесу, елементима и значају различитих начина праћења, вредновања и оцјењивања ученика у настави ЛК, МК, те ФВ.

		1	2	3	4	5
3.	Индикатори су алат помоћу којег вреднујемо остварене резултате и помажу код утврђивања успјешности остварених исхода учења.	5 0,65%	11 1,44%	62 8,11%	410 53,66%	276 36,13%
4.	Дефинисање индикатора праћења и вредновања у настави ЛК, МК и ФВ је неопходно.	8 1,04%	13 1,69%	101 13,13%	411 53,45%	236 30,69%
5.	Јасно формулисани индикатори умањују субјективност оцјењивања.	14 1,82%	33 4,29%	130 16,92%	326 42,45%	265 34,51%
6.	Индикатори који нису јасно одређени (изречени или написани) подложни су грешкама при оцјењивању.	4 0,52%	28 3,67%	117 15,37%	397 52,17%	215 28,25%
7.	У настави ЛК, МК и ФВ треба примјењивати одговарајуће технике и инструменте праћења и вредновања.	1 0,13%	7 0,91%	49 6,40%	417 54,51%	291 38,04%

1 – уопште се не слажем
2 – не слажем се
3 – нити се слажем, нити се не слажем
4 – слажем се
5 – у потпуности се слажем

1. дио - Мишљење наставника о процесу, елементима и значају различитих начина праћења, вредновања и оцјењивања ученика у настави ЛК, МК, те ФВ.

		1	2	3	4	5
8.	Одговорност и активност ученика (пјева, црта/слика/обликује, изводи вјежбе/покрете/игре) је једнако важно вредновати као и остварени резултат.	1 0,13%	5 0,65%	28 3,65%	366 47,72%	367 47,85%
9.	Приказани интерес, маштовитост, креативност, стваралаштво и мотивација за наставу ЛК, МК и ФВ важни су приликом вредновања постигнућа ученика.	0 0,00%	4 0,52%	14 1,82%	344 44,79%	406 52,86%
10.	Ниво оствареног напретка у складу са могућностима, способностима и знањима ученика треба да буду основни елемент вредновања у настави ЛК, МК и ФВ.	1 0,13%	15 1,95%	84 10,92%	423 55,01%	246 31,99%
11.	Континуирано и систематско вођење евиденције/запажања о сваком ученику олакшава реализацију вредновања, провјеравања и оцјењивања ученика у настави ЛК, МК и ФВ.	0 0,00%	2 0,26%	30 3,91%	321 41,85%	414 53,98%

1 – уопште се не слажем
 2 – не слажем се
 3 – нити се слажем, нити се не слажем
 4 – слажем се
 5 – у потпуности се слажем

01 Анализом првог дијела Упитника у оквиру којег су наставници исказивали своје
02 мишљење о праћењу, вредновању и оцјењивању постигнућа ученика у настави ЛК,
03 МК, те ФВ потврђено је:

04 ❖ Већина наставника (92,55%) је сагласна да треба користити одговарајуће технике
05 и инструменте праћења и вредновања, те да су одговорност и активност ученика
06 једнако важни као и остварени резултат.

07 ❖ Наставници су у 97,65% сагласни да су интересовања ученика, маштовитост,
08 креативност, стваралаштво и мотивација важни приликом вредновања постигнућа
09 ученика.

❖ 87% наставника је сагласно да ниво оствареног напретка, (у складу са
могућностима, способностима и знањима ученика) треба да буде основни елемент
вредновања у наставни ЛК, МК и ФВ.

❖ Висок проценат наставника (95,83%) сматра да је важно и значајно континуирано
и систематско вођење запажања о напретку сваког ученика, јер то олакшава
вредновање, провјеравање и оцјењивање ученика у наставни ЛК, МК и ФВ.

2. дио - степен учесталости одређених активности у области праћења, вредновања и оцјењивања у настави ЛК, МК, те ФВ.

1.	На почетку школске године идентификујем/процјењујем знања и способности сваког ученика у настави:	1	2	3	4	5
	а) ликовне културе	59 7,68%	126 1,41%	233 29,04%	276 35,94%	84 10,93%
	б) музичке културе	35 4,61%	83 10,95%	206 27,18%	320 42,22%	114 15,04
	в) физичког васпитања	42 5,54%	70 9,24%	188 24,83%	324 42,8%	133 17,56%

1. – никад
2. – ријетко
3. – понекад
4. – често
5. – увијек

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

2. дио - степен учесталости одређених активности у области праћења, вредновања и оцјењивања у настави ЛК, МК, те ФВ.

		1	2	3	4	5
2.	У складу са очекиваним исходима учења у настави ЛК, МК и ФВ планирам методе праћења, вредновања и оцјењивања учениковог напретка.	1 0,13%	19 2,47%	87 11,34%	349 45,5%	311 40,54%
3.	Оцјењивањем провјеравам степен усвојеног знања и ниво разумијевања.	1 0,13%	2 0,26%	52 6,79%	320 41,83%	390 50,98%
4.	Приликом оцјењивања у настави МК, ЛК и ФВ водим рачуна о способностима и могућностима ученика, као и о степену спретности и умјешности.	0 0,00%	0 0,00%	17 2,21%	176 22,95%	574 74,83%
5.	У обзир узимам индивидуално напредовање ученика у односу на сопствена претходна знања, постигнућа, могућности и ангажовање у наставном процесу.	0 0,00%	2 0,26%	15 1,96%	250 32,72%	497 65,05%
6.	Оцјењивањем провјеравам способност ученика да примјени стечена знања и способности.	1 0,13%	5 0,65%	50 6,56%	334 43,83%	372 48,81%

1. – никад
2. – ријетко
3. – понекад
4. – често
5. – увијек

2. дио - степен учесталости одређених активности у области праћења, вредновања и оцјењивања у настави ЛК, МК, те ФВ.

01
02
03
04
05
06
07
08
09

7.	Континуирано и систематично евидентирам прикупљене податке о нивоу и квалитету остварених исхода:	1	2	3	4	5
	а) у настави ликовне културе за сваког ученика	6 0,78%	34 4,43%	121 15,9%	343 44,78%	262 34,20%
	б) у настави музичке културе за сваког ученика	4 0,52%	33 4,3%	134 17,59%	332 43,57%	259 33,99%
	в) у настави физичког васпитања за сваког ученика	6 0,78%	29 3,81%	111 14,61%	338 44,47%	276 36,31%

1. – никад
2. – ријетко
3. – понекад
4. – често
5. – увијек

2. дио - степен учесталости одређених активности у области праћења, вредновања и оцјењивања у настави ЛК, МК, те ФВ.

8.	Задајем за задаћу да ученици уче, вјежбају и припремају садржаје које ћу оцјењивати у настави:	1	2	3	4	5
	а) ликовне културе	225 29,22%	181 23,51%	214 27,79%	109 14,16%	41 5,32%
	б) музичке културе	92 12,19%	119 15,76%	233 30,86%	218 28,87%	93 12,31%
	в) физичког васпитања	191 25,2%	162 21,37%	217 28,63%	144 19%	44 5,80%
9.	Провјеру и оцјењивање постигнућа ученика у настави ЛК, МК и ФВ различитим техникама и методама.	2 0,26%	17 2,23%	85 11,18%	421 55,39%	235 30,92%
10.	Дефинисање индикатора/показатеља успјешности у настави ЛК, МК и ФВ вршим у сарадњи са Стручним активом наставника.	39 5,10%	72 9,42%	202 26,44%	297 38,87%	154 20,15%

1. – никад
2. – ријетко
3. – понекад
4. – често
5. – увијек

2. дио - степен учесталости одређених активности у области праћења, вредновања и оцјењивања у настави ЛК, МК, те ФВ.

01
02
03
04
05
06
07
08
09

		1	2	3	4	5
11.	Картон раста и развоја физичких способности водим за сваког ученика.	39 5,06%	50 6,49%	121 15,71%	197 25,58%	363 47,14%
12.	За сваког ученика водим картотеку података о музичком напредовању.	148 19,22%	157 20,39%	205 26,62%	177 22,99%	83 10,77%
13.	Формирам портфолио односно мапу ликовних радова ученика током године.	38 4,94%	59 7,68%	141 18,36%	255 33,2%	275 35,80%
14.	Вреднујем и оцјењујем постигнућа ученика транспарентно и уз образложење.	4 0,52%	17 2,21%	65 8,46%	240 31,25%	442 57,55%
15.	Вредновање и оцјењивање користим за процјену ефикасности своје наставе и рада ученика, као и за даље планирање.	4 0,52%	14 1,82%	63 8,20%	348 45,31	339 44,14%

1. – никад
2. – ријетко
3. – понекад
4. – често
5. – увијек

01
02
03
04
05
06
07
08
09

Иницијалну процјену “често или увијек”:

- ❖ у настави ФВ иницијалну процјену врши – 60,36%
- ❖ у настави МК иницијалну процјену врши – 57,26
- ❖ у настави ЛК иницијалну процјену врши - 46%

(...што је за 11% мање од процента оних који сматрају да треба...)

- ❖ 86,04% наставника планира методе праћења, вредновања и оцјењивања напретка ученика у настави ЛК,МК и ФВ.

- ❖ 97,78% наставника “често и увијек” воде рачуна о индивидуалним способностима и могућностима ученика.
- ❖ 97,77% наставника процјењује индивидуални напредак ученика у односу на претходна знања, постигнућа, могућности и ангажовање у наставном процесу.
- ❖ 92,64% наставника провјерава способност примјене стечених знања и способности.

(...податак који доводи до сумње у објективност, јер како вредновати напредак, без иницијалне процјене...)

ЛК

20,33% наставника је отворено признало да “ријетко или понекад систематично евидентира прикупљене податке о нивоу и квалитету остварених исхода у настави ЛК за сваког ученика.

78,98% наставника је изјавило да то чини “често или увијек”

МК

51,02% наставника је отворено признало да “ријетко или понекад” систематично евидентира прикупљене податке о нивоу и квалитету остварених исхода у настави МК за сваког ученика.

72,72% наставника “често или увијек” води картон раста и развоја физичких способности за сваког ученика.

ФВ

80,78% наставника је потврдило да “често и увијек” систематично евидентира прикупљене податке о нивоу и квалитету остварених исхода у настави ФВ за сваког ученика.

33,76% наставника води евиденцију/картотеку података о музичком напредовању ученика.

69,00% наставника формира портфолио/мапу ликовних радова ученика током школске године.

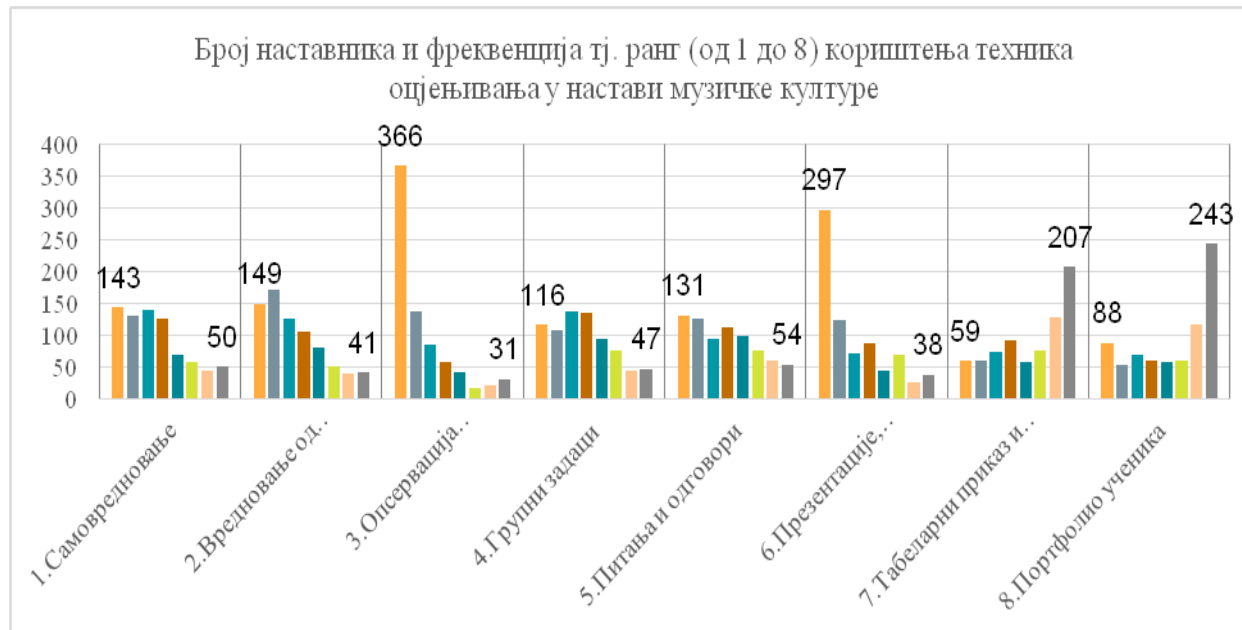
41,95% наставника “понекад” или “често” ученицима задаје задаћу из ЛК (да уче, вјежбају и припремају садржаје који ће бити оцјењени у настави).

59,02% наставника на нивоу стручних актива договара индикаторе успјешности ученика које ће пратити у настави ЛК, МК и ФВ.

88,80% наставника вредновање и оцјењивање ученика у настави ЛК, МК и ФВ врши транспарентно.

89,45% остварене резултате користи у самопроцјени и самовредновању.

3. дио - самопроцјена наставника о техникама и поступцима праћења, вредновања

01
02
03
04
05
06
07
08
09

ЛК

Ранг од 1 – 8
(1 - најчешће кориштену технику,
8 ријетко или скоро никад кориштену технику или поступак оцјењивања.)

3. дио - самопроцјена наставника о техникама и поступцима праћења, вредновања

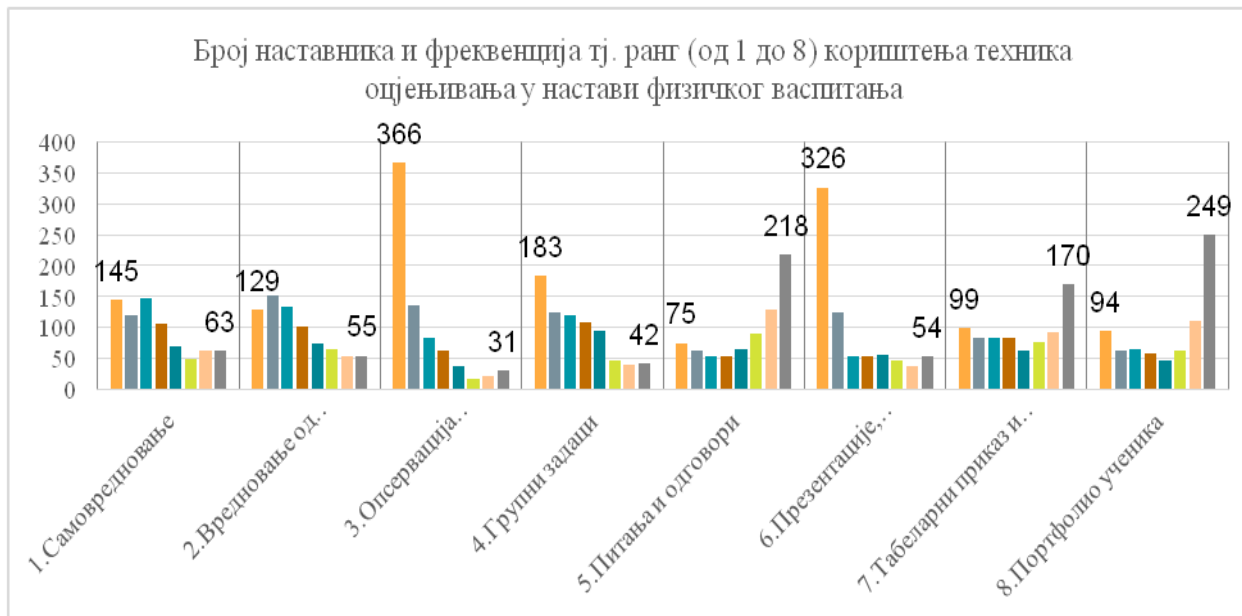
01
02
03
04
05
06
07
08
09

МК

Ранг од 1 – 8
(1 - најчешће кориштену технику,
8 ријетко или скоро никад
кориштену технику или поступак
оцјењивања.)

3. дио - самопроцјена наставника о техникама и поступцима праћења, вредновања

01
02
03
04
05
06
07
08
09

ФВ

Ранг од 1 – 8
(1 - најчешће кориштену технику,
8 ријетко или скоро никад кориштену технику или поступак оцјењивања.)

- 01 ❖ Ставови и мишљења наставника нису увијек била искрено исказана.
- 02 ❖ Наставници су упознати са потребама иницијалне процјене знања и способности ученика у настави ЛК, МК, ФВ
- 03 и разумију оправданост планирања праћења, вредновања и оцјењивања ученика, свјесни значаја дефинисања
- 04 показатеља, али мали проценат наставника то спремно и одговорно примјењује.
- 05 ❖ Наставници су потврдили важност и значај вођења запажања о сваком ученику, али према резултатима
- 06 истраживања мали проценат наставника је у пракси систематски то и примијенио.
- 06 ❖ Значајан постотак наставника не реализује планирање одговарајућих метода вредновања и оцјењивања
- 07 ученичких постигнућа у настави ЛК, МК и ФВ.
- 08 ❖ Најдоминантније технике или поступци вредновања и оцјењивања у настави ликовне културе, музичке културе и
- 09 физичког васпитања су опсервација наставника и презентација/демонстрација/извођење, што је у складу са специфичностима наставе наведених предмета.
- ❖ На основу добијених резултата истраживања, инспектори-просвјетни савјетници дошли су до објективних показатеља да треба пружити значајну подршку наставницима у развоју и унапређивању компетенција наставника разредне наставе у области **праћења, вредновања и оцјењивања у настави ЛК, МК и ФВ.**

01

1.R.Janković, 1989. Nastava likovne kulture od I do IV razreda osnovne škole. Beograd. Zavod za izdavajnje udžbenika i nastavna sredstva.

02

2.J. Leskonšek, 1980. Teorija fizičke kulture. Beograd. Partizan, novinsko izdavačko-propagandna R.O. Savez za fizičku kulture Jugoslavije.

03

3.D. Lazarević i M. Nikolić. Praktikum za nastavu muzičke kulture od I do IV razreda. Loznica. Učiteljsko društvo.

04

4.M. Matić. 1978. Čas tjelesnog vježbanja. Beograd. Partizan, novinsko izdavačko-propagandna R.O. Savez za fizičku kulture Jugoslavije

05

5.Г. Стојаковић, 1996. Настава музичке културе од 1. до 4. разреда за учитеље и студенте учитељског факултета. Београд. Завод за уџбенике и наставна средства.

06

6.В. Вучинић и Б. Радојевић. 2013. Музичка кутија, Музичка култура приручник за наставнике, 4. Подгорица. Завод за издавање уџбеника.

07

08

7.N. Rodić. PP prezentacije - Metodika nastave fizičkog vaspitanja 1 – predavanje: Metodika fizickog vaspitanja dece mladjeg školskog doba. Sombor. Pedagoški fakultet. <http://www.pef.uns.ac.rs/> (*pdf 8 metodika fizickog vaspitanja dece mladjeg skolskog doba*)